

Ἐπικούρειοι καί πραγματικότητα

τοῦ Νικ. Α. Γ. Λιναρδάτου

Παρ' ὅτι Κεφαλονίτης (Ληξουριώτης γιά νά κυριολεκτήσω) δέν παύω νά αισθάνομαι καί κάπως Ἑλληνας. Σάν Ἑλληνας, λοιπόν, πρέπει νά ὁμολογήσω ὅτι δέν μου ἐπροκάλεσαν αἰσθήματα ἐνοχῆς καί ταπεινώσεως τά ὅσα κακά, ψυχρά καί ἀνάποδα ἐγράφηκαν καί εἰπώθηκαν ἀπό τούς ξένους εἰς βάρος μας. Κρίνουν μέ κριτήρια πού ἔχουν διαμορφωθεῖ ἀπό τίς δικές τους ἱστορικές καταβολές· τή δική τους νοοτροπία. Ἀλλιῶς ἀντιμετωπίζει τή ζωή (προσωπική του καί κοινωνική) ἕνας χορτάτος ἀπό ἐδῶ καί πέντε ἤ δέκα γενιές καί ἀλλιῶς ἕνας πού ἀνήκει στήν πρώτη ἢ δευτέρα γενιά προσώπων πού αισθάνθηκαν γεμάτο τό στομάχι τους.

«Τί θά εἶχε συμβεῖ ἄραγε ἂν ἡ Ἑλλάδα ... δέν εἶχε ὑποστῆ τόν πόλεμο καί τήν Κατοχή, ἕναν ἀπό τούς χειρότερους λιμούς τῆς ἐποχῆς, τό ὑψηλότερο ποσοστό θανάτων μετά τή Γερμανία καί τή Σοβιετική Ἐνωση...»; Ἀναρωτιέται ὁ καθηγητής Γ. Β. Δερτιλῆς (σελ. 444, Χ. Φλάισερ: «Ἡ Ἑλλάδα '36-'49»). Ποῖός μπορεῖ νά ξέρει! Αὐτό πού ἐγίνε πάντως εἶναι μετάλλαξη τῆς κοινωνίας στό διάστημα δύο γενιῶν ἀπό τίς ρίζες τῆς· σέ ἀστική κοινότητα· χωρίς ὁμως τίς ἀξίες καί τούς κανόνες τῆς. Ἀντιθέτως, ὑπέρτατη φιλοδοξία ἢ καλοπέραση· ἢ κατανάλωση. Συνειδητά ἢ ὑποσυνειδητά νά σβῆσει διά παντός ἡ ἀνάμνηση τοῦ λιμοῦ. Ἐπικούρειοι (πάντως ὄχι τῆς ποικιλίας *Epicutri de grege porcus*). Δέν ἐπιχειρῶ δικαιολόγησι. Ἐξήγησι ἀναζητῶ.

Περὶ ἄλλο μετ' ἐνόχλησαν δύο πράγματα. Πρῶτα, ἡ ἀντίδρασή μας, τῆς πολιτικῆς μας ἡγεσίας, τῆς κοινωνικῆς μας ἐλίτ, τῶν μαζικῶν μας μέσων ἐπικοινωνίας στό κακόγουστο ἐξώφυλλο τοῦ Focus. Σάν κακιωμένοι ἰσλαμιστές. (Σύν ἀντίστοιχη χυδαιότητα). Τό περιστάτικό φέρνει στή μνήμη τήν καταδίκη τοῦ συγγραφέα Salman Rushdie γιά τό βιβλίο του «Σατανικοὶ στίχοι». Τό 1989. Γιά ἀσεβῆ περιγραφή τοῦ προφήτη. Μοῦ θυμίσει ἀκόμα τή βίαιη ἀντίδραση τοῦ μουσουλμανικοῦ κόσμου γιά μιά γελοιογραφία τοῦ Μωάμεθ σέ δανέζικη ἐφημερίδα. Σεπτέμβρης 2005. Αὐτοὶ οἱ συσχετισμοὶ μετ' ἐνόχλησαν περισσότερο. Διότι εἶχα μάθει στό ἐπαρχιακό γυμνάσιο τοῦ Ληξουρίου ὅτι: «Πάντα πράοτερ' ἐστίν ἐν δημοκρατία». Ἀπό τόν Δημοσθένη· στό μάθημα τῶν ἀρχαίων. Καί τό ἄλλο: «Γλώσσης, γαστροῦ, αἰδοίων κράτει» (Ἀνάχαρσις). Αὐτό τό ἔμαθα ἀργότερα. Αὐτά δέν τὰ διδάσκονται σήμερα τά παιδιὰ τῶν Νεοελλήνων.

Τό δεύτερο. Ὁ τρόπος μετ' ὅποιον ἀντιδρούμε στή βαθιά οικονομική καί κοινωνική κρίση, στήν ὁποία ἔχουμε βυθιστεῖ. Ἀπό δικά μας λάθη. Ὁ Βενιζέλος [...] ὅσο καί ἡ ἀτυχῆς βεβαιότητά του πως θά ἐμφανίζοταν τελικά κάποιος ἀπό μηχανῆς Θεός (μέ τή μορφὴ ἑνὸς νέου ἐξωτερικοῦ δανείου) γιά νά τοῦ προσφέρει τήν πολιτικὴν σωτηρία, μαρτυροῦσαν τήν οὐσιαστικὴ ἀνικανότητά του νά προσαρμοστῆ στίς συνθήκες πού μεταβάλλονταν ταχύτατα. Ἡ διαπίστωση τοῦ πολὺ γνωστοῦ μας καθηγητῆ - ἱστορικοῦ Mark Mazower (σελ. 357, «Ἡ Ἑλλάδα καί ἡ Οἰκονομικὴ Κρίση τοῦ Μεσοπολέμου») ἀναφέρεται στήν κρίση 1929-1932. Ὁ Βενιζέλος τότε πρωθυπουργός. Mutatis mutandis, κάπως ἔτσι θά μπορούσε νά περιγραφεῖ καί ἡ σημερινή μας κατάσταση. Μοιάζει ἡ κυβερνήσή μας νά περιμένει κάποιον θαῦμα. Ὅλοι μας.

Ὁ πρωθυπουργός ἔχει ἐκστρατεύσει στά 4 σημεία τοῦ ὀρίζοντα... Ἀναζητώντας τί; Τὴν περασμένη ἐβδομάδα ἀγάπες καί θερμοὶ ἐναγκαλισμοὶ μέ Μέρκελ, Σαρκοζύ, Ὀμπάμα. Τό ἀποτέλεσμα; Μιά τρύπα στό νερό. Αὐτό τοῦ ὁποίου ἔχουμε ἀμελλικτὴ καί κατεπείγουσα χρεὶα εἶναι δάνεια μέ χαμηλά ἐπιτόκια. Πεζό ἀλλά ἡ πραγματικότητα. Τίτλος τῆς φιλοκυβερνητικῆς «Τά Νέα» (11 Μαρτίου): «Οἱ ἀγορές δέν "ἄκουσαν" τὴ σπῆριξη». Ὑπότιτλος: «Ὁ ἐπιτυχημένος διπλωματικὸς μαραθῶνιος τοῦ Πρωθυπουργοῦ δέν κατάφερε νά κάμψῃ τό κόστος δανεισμοῦ». Ἡ οὐσιαστικὴ ἀνικανότητα (καί τοῦ σημερινοῦ μας πρωθυπουργοῦ) νά προσαρμοστῆ στίς μεταβαλλόμενες συνθήκες. Δέν προσφέρει τίποτα ἡ δονκιχωτικὴ ἐκστρατεία κατὰ τῶν κερδοσκόπων. Σάν παραπλανητικὸ τέχνασμα μοιάζει. Ὁ ἐκδότης-διευθυντῆς τῆς ἐγκυρῆς γερμανικῆς ἐφημερίδας «Die Zeit» Γιόζεφ Γιόφε «πιστεύει πως οἱ κερδοσκόποι δίνουν μαθήματα. «Στὴν Ἑλλάδα καί σέ ὅποιονδήποτε ζεῖ πέρα ἀπὸ τίς δυνατότητές του: Βάλ' τε τά τοῦ οἴκου σας σέ τάξη...» («Τά Νέα», ὡς ἀνωτέρω).

Μέ παραπλήσιο πνεῦμα ἄρθρο ὑπὸ τόν τίτλο «Ἡ ἀλήθεια γιά τούς κερδοσκόπους: κάνουν τὴ δουλειά τοῦ Θεοῦ» στοὺς Financial Times (12 Μαρτίου). Καταλήγει: «...οἱ κερδοσκόποι μᾶς λένε τὴν ἀλήθεια γι' αὐτὰ πού συμβαίνουν ἢ εἶναι πιθανόν νά συμβοῦν σύντομα. Μερικὲς εὐρωπαϊκὲς κυβερνήσεις τὴν ἀλήθεια εἶναι, αὐτὴν τὴ στιγμή, λίγο δύσκολο νά τὴ σηκώσουν». Καί ὁ γνωστός μας Economist πιὸ ὡμά: «Ἡ ἰδέα ὅτι κερδοσκόποι εἶναι οἱ φταίχτες γιά τὰ προβλήματα τῆς Ἑλλάδος εἶναι στραβοκεφαλιά» (13 Μαρτίου).

Ὅλων ἐμᾶς λοιπόν ἡ εὐθύνη. Συνταγή: Ὁ τρώσας καί ἰάσεται. Ἦρθε ἡ ὥρα νά ἀποφασίσει ἡ κυβέρνησή μας νά κυβερνήσει. Δέν λύνεται τό πρόβλημα μετ' ἀπουσία τοῦ πρωθυπουργοῦ στό ἐξωτερικόν. Μοιάζει μετ' φυγῆ ἀπὸ τὴν πραγματικότητα. Δέν λύνεται τό πρόβλημα μετ' λόγους, μονολόγους, διαλόγους, διαβουλεύσεις, ἀδολεσχία. Παρουσιάζεται αὐτὲς τίς δύσκολες ὥρες στὸν πρωθυπουργό, στὸν Γιώργο Α. Παπανδρέου μιά μοναδικὴ εὐκαιρία· μοναδικὴ στὴ ζωὴ ἑνὸς ἀνθρώπου. Νά κυβερνήσει. Μιά εὐκαιρία σπάνια ἴσως στὴ διαδρομὴ τοῦ λαοῦ μας. Νά κυβερνηθεῖ. Νά ξεπεζέψουμε στὴν πραγματικότητα.

Ὡς κατάληξη ἀντιγράψω τὴν κατακλείδα ἑνὸς σπάνιας εὐθυκρισίας καί ἐνάργειας ἄρθρου τοῦ καθηγητῆ κ. Γιώργου Παγουλάτου στὴν «Καθημερινή» τῆς 21ης Φεβρουαρίου: «Σάν καταιγίδα πέφτει ἡ κρίση στὴν ἑλληνικὴ οικονομία. Παρασύρει ἐπιστρώματα καί φερτὰ ὑλικά, διαλύει ὠραιοποιήσεις καί ψευδαισθήσεις, ἀποκαλύπτει τὴν ὠμὴ ἀπελπιστικὴ ἀλήθεια κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια, μᾶς φέρνει κατὰ πρόσωπο μέ τίς εὐθύνες μας. Ἄν ὑποκριθοῦμε ὅτι τίποτα δέν συνέβη, ἂν συνεχίσουμε μιά ἀπὸ τὰ ἴδια τότε ἡ ἐπόμενη καταιγίδα θά μᾶς τσακίσει. Ἄν ἀναλάβουμε ὅλοι τό μερίδιον θυσιῶν πού μᾶς ἀναλογεῖ, τότε μπορούμε νά μετατρέψουμε τὴν καταστροφικὴ αὐτὴ συγκυρία σέ τέλος ἐποχῆς καί ἀρχὴ μῆς νέας. Τότε, μέσα στὴν ἀπελπισία, μπορεῖ νά ἀνθίσει ξανά ἡ αἰσιοδοξία».

ΕΣΤΙΑ
20 Μαρτίου 2010